

De paden op, de lanen in!

Kinderen en natuur zijn een ijzersterke combinatie

Nieuwe serie: Kind en Natuur!

Het onderwerp 'kind en natuur' biedt oneindig veel informatie en mogelijkheden. Daarom vind je hier in elke KIDDO een hele rubriek over. Heb je vragen of suggesties: mail dan naar redactie@kiddo.net.

Je kunt geen opvoedblad openslaan, of je vindt er iets over kind en natuur. Een uitspraak van de Nederlandse minister Verburg van landbouw luidt: 'Investeren in scharrelkinderen voorkomt hangjongeren.' Pedagogisch medewerkers zouden naast veiligheid vooral ook uitdaging moeten bieden aan kinderen. De natuur biedt daarvoor eindeloos veel goede mogelijkheden. Waarom? En hoe pak je dat dan aan?

Je hoort het vandaag de dag opvallend vaak: kinderen die genoeg buiten spelen, leren veel van de natuur en krijgen meer ontwikkelingsmogelijkheden. Dat roept bij pedagogisch medewerkers veel vragen op. Hoe kun je daar, ook in de opvang, aan bijdragen? Of: hoe komt het dat het er vroeger anders aan toe ging?

Band met de natuur

Zo'n twintig, dertig jaar geleden hadden kinderen meer ruimte en tijd om buiten te spelen. Opgroeien in de jaren vijftig, zestig en zeventig betekende meestal buiten opgroeien. Na school richting grasveldje en vóór het eten of het donker thuis zijn: dat was de afspraak. Kinderen mochten door de bossen dwalen, kippen voeren, kikkervisjes vangen of bootje varen.

Door dit soort ervaringen, als kind opgedaan, ontwikkel je een band met de natuur. Zo'n band zorgt voor inspiratie en verrijking. In de natuur beweeg je meer, kun je je energie kwijt, leer je de wereld te ontdekken en risico's te nemen. Daardoor leer je probleemoplossend en logisch te denken, wat weer goed is voor je schoolprestaties. Naast dat alles is buiten spelen ook nog goed voor je sociale ontwikkeling en voor de ontwikkeling van je persoonlijkheid.

Natuurervaringen

Richard Louv, een moderne Amerikaanse wetenschapper, beschrijft wat natuur betekent voor kinderen: 'Voor kinderen is de natuur van alles. Een pasgeboren kalfje, een huisdier dat leeft en sterft, een uitgesloten bospad, een hut tussen prikkende brandnetels of een vochtig, verborgen plekje op een braakliggend stukje grond. Kinderen vinden daar een eigen wereld, eentje die groter is dan de wereld die ze met hun ouders delen.'

Ook in Nederland en Vlaanderen zijn er steeds meer uitgesproken voorstanders van de kind-natuur-relatie. Bijvoorbeeld de pedagoog Kees Both. 'Kinderen worden geboren met een nieuwsgierigheid naar levende en niet-levende dingen', schrijft hij in een hoofdstuk over natuur in het inmiddels bekende boek *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. 'Baby's hebben plezier in zintuiglijke ervaringen. Het gaat om het voelen van de wind langs hun gezicht; van stukjes schors, bladeren, steen of gras; van een kriebelend lieveheersbeestje in de hand... Het gaat om het ruiken van bloemen en kruiden en om het luisteren naar de vogels, de wind en de ruisende bomen. En om het ervaren van ruimte. Peuters ervaren het verschil tussen een grote en een nauwe ruimte om doorheen te kruipen, tussen onder en boven, open en dicht.'

Zelf aan de slag!

Zo creëer je meer aandacht voor natuur binnen jouw organisatie.

- Maak foto's van buitenspelende kinderen: waar spelen ze graag mee, wat komen ze volgens jou en je collega's tekort? Wat zijn opmerkingen van de kinderen? Beschrijf de foto's: wat wil je bespreken? Waar heb je een idee bij, wat moet anders?
- Leg een schrift aan waarin je achtergrondinfo, contactpersonen, adressen en websites noteert.
- Vragen? Zoek info, nodig een deskundige uit of ga op bezoek bij een voorbeeldlocatie.

In de buitenschoolse opvang gaan kinderen vergelijken en ordenen. Ze stellen eigenschappen vast als hard-zacht, glad-ruw en rond-hoekig.'

'Natuurlijk buiten spelen'

Gelukkig worden in veel kinderopvangorganisaties de hierboven beschreven inzichten onderschreven. De Cirkel in Almelo, een organisatie met kinderopvang, bso en gastouderopvang, heeft als uitgangspunt dat een kind iedere dag in een natuurlijke omgeving buiten moet kunnen spelen. Het stimuleren en begeleiden van de medewerkers vinden directie en locatiemanagers het belangrijkste. Ze laten zich inspireren door voorbeelden van anderen en kijken goed naar hun eigen pleinen en tuinen. Omdat de directie de rol van de pedagogisch medewerker zo belangrijk vindt, krijgen zij een cursus 'natuurlijk buiten spelen' aangeboden. Ook ouders worden daar nadrukkelijk bij betrokken. Pas dan gaan de pedagogisch medewerkers stevig aan de slag met de opvangtuinen en daarbij mogen de kinderen een handje helpen! Het is de bedoeling dat alle 31 locaties van De Cirkel binnen een paar jaar een 'natuur-makeover'-buitenspeelplaats krijgen. Op acht locaties zijn die er al. Op sommige locaties betekent dat het aanleggen van een paar paadjes, andere locaties worden uitgebreider aangepakt. In het voorjaar krijgen ook alle leidsters van de bso een cursus via Veldwerk Nederland.

Waarde van de natuurtuin

Heleen van der Veen is kunstenaar, pedagoog en projectleider. Zij heeft de opdracht gekregen om in nauwe samenwerking met de pedagogisch medewerkers van De Cirkel een aantrekkelijke tuin te maken voor kinderen. Ze wordt daarbij door een hovenier ondersteund. De medewerkers krijgen van haar de workshop *Hoe ontdek ik de waarde van een natuur-ontdektuin?*, die twee avonden duurt. 'Daarin wisselen theorie en praktijk elkaar af. Het theoriegedeelte is vooral gericht

op de toepassing van materialen, uitwisselen van ervaringen en denkbeelden met ouders en elkaar en het bekijken van foto's. En de praktijk is inderdaad praktisch. Je kunt besluiten de medewerkers alleen informatie te geven, maar het werkt beter om ze te laten ervaren hoe het is om met de natuur te werken', zegt Heleen. 'Ik draai dus op locatie met ze mee en laat ze zien en horen wat ze kunnen doen. Hoe speel je in op de situatie? Hoe kun je als medewerker reageren op een kind dat over een schelpenpad loopt? Medewerkers die het zien, buigen zo hun gedrag naar kinderen beter om.'

Actieve stimulansen

Agnes Schoonewelle, vestigingsmanager van De Cirkel, vertelt: 'Waar de kinderen eerder meer puzzelden of verfden, spelen ze nu vaker buiten. De medewerkers zitten niet meer in een tuinstoel met een kop thee in hun hand, maar spelen actief mee. Als kinderen steentjes tellen, kun je prima meedoen en hun juist op dat moment extra stimulansen geven die goed zijn voor hun ontwikkeling. Je helpt ze bijvoorbeeld sorteren op grootte of kleur.'

Monique van der Linden volgde de workshops vanuit Hupsakee in Almelo. 'Als een kind vroeger een spin vond, dan was daar weinig aandacht voor. Dat is nu anders. We zien de kinderen nu echt van alles ontdekken. Wat langzaam verandert, is dat we erachter komen dat we genoeg hebben aan wat de natuur biedt. Fietsjes zijn er nog wel, maar dat hebben de kinderen minder nodig. Soms hebben ze al genoeg aan een takje en een paar blaadjes.'

Nieuw: Maandblad WAKOU

Voor kinderen van 4 tot 8 jaar lanceert Uitgeverij SWP het tijdschrift WAKOU! Dit maandblad maakt dieren, natuur en wetenschap toegankelijk voor kinderen en geeft met behulp van prachtig fotomateriaal en boeiende reportages antwoord op nieuwsgierige kindervragen. Ideaal voor gebruik op de buitenschoolse opvang!

Informatie

Wil je meer weten, kijk dan op:

www.kindvannature.nl

www.veldwerknederland.nl

www.worldforumfoundation.org/nature